

M Á S O D I K
T Ó L D A L É K.

Költ Bétsben, Novembernek 24-dik
Napján.

15.

*Gladova el-foglalásának bővebb elő-
adása.*

Hogy LAUDON Fő Vezér, Orsova Vá-
rát külön szorithassa, 's maga hamarébbi fel-
adására kényszerithesse: el-küldötte F. M. L.
Gr. *Vartenslebent*, hogy kerestetne, vagy
készítettne a' Szerviai hegyeken által, egy
ollyan útat, a' mellyen el leherne menni,
Gladovának. — Mivel, van ugyan egy
keskeny út arra felé, a' hegyek allya, és a'
Duna jobbik partja között: de ezt, nem
lehetett most választani; mivel éppen Orsova
előtt megy el, egy *Fort Elisabeth* nevezetű
sántzon keresztül. — A' fő Vezér hagyásához
képest, által ment az említett F. M. L. Úr
a' Dunán, 's akadt-is Orsován fellyül fél-
mértfölddel, *Covillova* nevű falunál, egy
P p ré-

régi útra, mellyen valaha jártak a' hegyeken által; és rajta vólt tellyes erejéből, hogy azt helyre hozattathassa, melly meg-is lett egynehány napok alatt. — A' vólt a' fő Vezér szándéka, hogy mihellyt az út készen lessz: leg-ottan a' *Jussuf* Basa seregéhez alkalmaztatott számú népet meg-indit *Gladova* felé, *Jussuf*-ot meg-vereti, és *Gladovát* el-veteti. De mivel *Jussuf* meg-szelelt: tehát elégségesnek ítélte a' fő Vezér, 2 Bat. Gyalogságot, és 3 Osztály Huzárságot küldeni, Generális *Fábry* kormányozása alatt, a' Vár őrizetére hagyott Törökök ellen. A' 3 Magyar Lovas Osztályoknak ketteje vólt a' *Vurmsfer* Reg. ből, Oberster *Nauendorf*-al; eggy az *Erdödyéből*, Oberstlieut. *Révayval*: a' 2 gyalog Batalion pedig a' *Lattermann*-éből Ob. *Stents*-el, melly, két 12 fontos ágyúkat, és 4 haubitzákat vitt magával. — Nov. 6-dik napján takarodott által a' Dunán G. *Fábry*, a' mellé adott néppel. A' nagy első szakadás miá, két napot kellett tölteni, az ágyúknak a' hegyek kellő retejére való vontatásával. — Nov. 8-dikán, délutánra verekedhetek oda Vitézeink, a' hová még *Gladova* 2 óránnyi járó föld. Itt, meg-bújtak, s úgy várták a' virradtát. Más nap reggel fel-kerekedtek, és *Gladovához* eggy ágyú lövetnyire meg-állapodtak. Innen el-küldötte Gen. *Fábry*,

a' fő Vezér hagyása szerént, *Juertzik* Főhadnagyot a' Generálstabból, egy Dobossal, hogy a' Várbélieket kínálja meg a' magok szép szerént való fel-adásával. Ezek azt feltették, hogy ők magokat az *Orsova*-bélieknél elébb fel nem adják: mellynek értésére, Gen. *Fábry* meg-izente, hogy ha magok jó szántokból által nem adják a' Várat, és a' Palánkát, vagy a' Várost: mindjárt erővel nyúl a' dologhoz. Ezen izenetre, 3 gondolkozásra való napot kértek a' Vár őrzői; de midőn ezen kívánfágokat sem tellyesítette a' Generális, és újra fenyegetődött: tehát tsak azt kívánták már, hogy engedődjen meg nékiek a' szabad el-menetel. — A' miéink, a' *Timok* hidjáig, kísérték őket, a' honnan magokban ballagtak *Viddin* felé. Azon 5 fő Törökök, kiket *Jussuf Seraskier Gladovában* hagyott, ezek vóltak: *Mehmed* 3 ló farkas Basa; *Ibrahim*, 2 ló farkas Basa; *Huzeim*, Jantsár Aga; *Sulejman*, Spahi Aga; és *Halabeg*.

LAUDON fő Vezér, nem gondolván az idő alkalmatlanfágával, török szakad, kézre akarja még az idén keríteni *Orsovát*.

Nov. 21-dikén, az itt következő hadi történeteket tette a' fő hadi Tanács közönségé: A' rút idők nem engedték Generál

Csernel-nek, hogy az ellenség ellen újabb próbát tegyen; mellyre nézve, azon környéktől fogva, a' hol a' *Drina*, a' *Szávába* szakad, fel felé, olly formán intézte el, *Badovintze*, *Lesnitza*, *Lippnitza*, *Losnitza*, *Krupány* és *Valjevo* nevezetű helységeken keresztül, egymás sorjában lejendő fekvését népének, hogy eanél fogva, már az egész *Szabátsi*, *Jádrai*, és *Zvorniki* kerület innen a' *Dráván*, II. JOSEF-et esmeri ezentúl *Urának*.

Azt írja *Gen. Otto*, *Jagodinából*, Nov. 2-dikán, hogy a' meg-szaladt *Abdy Basa* serege után, sok törött szekereket, 's elhagyott hadi készületeket találtak a' miéink. — Nagyobb az, hogy az *Abdy Basa*' három ló farka-is az úron hevert. Mind ezek arra mutatnak, hogy nagyon meg kellett szep-penni a' *Törökök*nek, a' *LAUDON* hirtelt jövetelétől. A' hátra hagyott 14 *Török* ágyúkat már által szállították a' *Moraván*, a' mi részünkre.

A' *Michaelovits* szabad serege *Baratsinba*, és a' *Supeljek* hegyére vette magát, és Szagúldóink, egész *Alexingáig* elmennek. Kapitány *Stojkovits* pedig csak 6 órányira áll Vitézeivel együtt *Nissa* Városától. A' *Tartomány*nak nagy része meg-hódolt, és a' lakosok, *Gen. Otto* jelen létében mind Ő Felsőge hűségére esküdtek.

Hertzeg *Hohenlöz*, azt a' jelentést vette Ob. *Kray*tól, hogy *Krajovában*, és a' szomszéd helységeekben, mintegy 2000 Törökök tartozkodtak vólt, kik mihelyt meg-hallották az Oberster Úr jövetelér: azonnal ott hagyták Nov. 8-dikán helyeiket, és rész szerént a' *Setyani* hidon túl állapodtak meg, rész szerént *Krajovához* két órannyira, egy *Isalitz* nevezetű helybe vették magokat, hogy onnan a' miéink mozgásaikat szemmel tarthassák. *Isalitzban* nem maradt több 50 emberénél az ellenségnek. Ezeket, az Ob. *Kray* elől menő seregei leg-ottan meg-támadták, 's rövid ideig tartott ellent állások után, helyekről el-verték; hárman el-is fogattak közzülök; 5 pedig halva maradt. — Tsak hamar azután, feles számmal ródúlt vissza az ellenség, kívánván *Krajovát* újlag kezére keríteni; de, hogy Ob. *Kray* egész seregét, hosszas négy szegbe állítván, musika szóval ellene indúlt: minden ellent állás nélkül, a' viznek túlsó részére vontá magát. Oberster *Kray*, mindjárt rendelt utánna alkalmas számú Lovasfogat vizsgálódní, melylyet alig hogy észre vehetett a' Törökök: már azonnal neki iramodott, 's futott szana szét *Viddin*, és *Nikopolis* felé, el-hagyván az egész *Krajovai* környéket. A' *Krajovaiak* meg-húzzattak minden harangokat, 's

egyébaránt-is egésszen neki készültek, hogy különös pompával fogadhassák Vitézeinket, 's azoknak hozzájok lett érkezésekből származott közönféges örömöket nyilván valóvá tehessek. Ezen meg-tiszteltetést, a' miéink azzal váltották fel, hogy ágyúikat el-sütögetteték.

A' fő hadi Tanátsnak, Nov. 22-dik napján ki-adott Tudósítása így következik:

A' midőn H. COBURG, az Oláh Országba való bellyebb nyomulás végett, az előre való rendelések' meg-tételéhez fogott volna: meg-jelent nálla a' *Rimniki* Püspök, a' kire; Oláh Országnek Fejedelme *Mavrojeny*, azt bizta vala, hogy menne el, 's beszélné rá H. Coburgot, és az Orosz fő komendirozó Generálist H. *Potemkint*, az ellenfégeskedésnek bizonyos ideig való félbeszakasztására. *Mavrojeny*-nek semmi felelet nem adódott; hanem ezen alkalmatosságot arra használta a' Hertzeg, hogy külömbkülömbféle környülállásokról, és kiváltképpen Seregeinknek Oláh Országban lehető élelmek módjáról voltaképpen értekezett: a' minthogy Nov. 3-dikán el-is indította elől menő seregét, Oberstlieut. B. *Kienmayer* vezérlése alatt *),

Oláh

*) G. *Karátsay* lett volna az elől menő sereg Kormányozója; de, a' mint szomorúan értettük, Hirmon-

Oláh Ország' fő Városa *Bukarest* felé. — Eppen Nov. 3-dikára vólt t. i. ki-tsinálva, hogy H. *Hohenlohe* seregei is Erdélyből, Oláh Országba bé-rontsanak. A' H. *Coburg* elől menő serege, állott 500 Arnautákból; a' Tsászár gyalog Reg.jének 1 Batalionjából; a' *Levenéhr* könnyű Lovasainak 1 Osztályokból; és 1 Osztály *Barkó* Huszárokból. — Meg-parantsolta a' Hertzeg B. *Kienmayer*-nek, hogy mindenkor egy marsal (az az: mintegy 3 mértfölddel) meg-állapodjon a' több seregek előtt, hogy a' melléje adarott Szárny-Adjutánt Oberstlieut. *Fischer*, a' marsnak további folyamataját el-intézhesse, és holmi szükfégesképpen meg-kivántató dolgokról, a' mellyeket nem lehetett a' seregek után hirtzolni, rendeléseket tehesse. Melly foglalatosságában lehető könnyítésére nézve Oberstl. *Fischer*-nek, el-küldött vele a' Hertzeg egy nálla lévő Udvari Cacellistát *Merkelius* nevezetűt, a' ki jól tudja minden zegit zugát Oláh Orzágnak. Nov. 4-dikén, meg-indúlt maga-is a' Hertzeg, 5 Gyalog Batalionokkal, a' *Carl Toskána*, *Khevenhül-*

mondóul ide Bétsbe küloetett Gróf Szalentől (Salins) beteg.

hüller, Mitrovszky, Pellegrini, és Colloredo Ventzel Regementjeikből; és 5 Magyar Lovas Osztályokkal, melyeknek egyike, a' Székelly Reg. ből; négye pedig a' Barköéből való. F. M. L. B. Levenehr; Smerzing és Auffesz Generálmajorok-is együtt mentek a' Hertzeggel. F. M. L. B. Splényinek pedig azt parantsolta a' Hertzeg, hogy maradjon el, a' már elő számláltt Batalionokon, 's Osztályokon kívül lévő részével a' seregnek Foksánnál, 's vigyázzon, ne hogy az ellenség, a' Bukarest felé nyomúlt népünknek hátúlról kerüllyön, 's azt külön szorítsa; és ugyan azért, egynehány csoport Vitézeket küldjön a' Hertzeg után, a' Rimnik vizéig. — Az elől menő seregek, midőn éppen az utolsó marsot tették volna Nov. 9-dikén, meg-sejtették Synestjenél, egynehány szaguldóit az ellenségnek, a' kik a' végre küldettek, hogy a' mezei termést be-rakarítsanak: azokat embereink leg-ottan meg-rámadták, és rész szerént le-apritották, rész szerént pedig el-fogták. Midőn már Bukaresttől, tsupán egy mértföldnyire lettek volna: hírtul hozták B. Kienmayer Úrnak, hogy azon 4 Basák, a' kik Bukarestben tartozkodtak volt seregeikkel együtt, mi-hellyt meg-értenék, Vitézeinknek arra felé való közelgetését: azonnal oda hagyták a'

Vá.

Várost, és *Giorgievo* felé vették magokat. — Hogy valami módon az ellenség szem igyet ne vegyen, 's vissza fordúlván, a' Várost fel ne prédálja; míg a' miéink későre találának oda érkezni: tehát *Fischer*, és *Kienmayer* Oberstlieutenántok meg-indultak előre, az Arnauták Majorával *Dely* Basával, 's 500 Arnautákkal; egy Osztály *Barkó* Huzárokkal, 's egy 6 fontos ágyúval, és siettek erőssen a' Város felé; a' több része pedig az elől menő seregnek követte őket. A' menetel közben, némelly szagúldóira bökkentek az ellenségnek, azok közül 60-nál többet le-apritottak, 's valami 30-at elfogtak, kik között két Aga-is vagyon, és úgy meg-vetették az ellenségnek az ijedtrjét, hogy az, egy ágyúját-is a' Városban hagyta. — Ezentúl, minden Bojárok, Kalmárok, és Arnauták ki-jöttek a' Városból, népünk eleibe, 's a' már el-következett éjtszakának idején, el-vezették azt, az emberekkel dugva reli lévő úttzákon keresztül a' Városnak túlsó részére, holott népünk a' *Giorgievo* felé vivő úton meg-állapodott, és az elől menő seregnek hátrább maradott részét meg-várta. — Nov. 10-dikén, maga-is el-ért a' *Herzeg*, a' nagy Sereggel együtt, *Bukarest*-hez

hez *). A' Nemesfég eleibe ment, a' Pap-
 fással együtt, egy Templomig, melly a'
 Városon kívül vagon, holott a' Hertzeg
 nagy pompával fogadtatott. — Gen. Orosz,
 a' ki Erdélyből küldetett 6 Batalionnal, és
 4 Osztállal a' Hertzeg seregéhez, *Uszin-*
tzeninél, a' *Jalomnitzá* vizéhez állittatott.
 — A' Hertzeg azt vallja, hogy Seregei,
 ez alkalmasfággal, újj próbáját adták áll-
 hatatosfágoknak, 's jó indúlatjoknak, azon
 ditséretes készségek által, a' mellyel 7 na-
 pok alatt 27 mértföldnyi útat tettek, igen
 bajos menettelű, motsáros helyyeken. —
 Különösen magasztalja *Fischer* és *Kienmayer*
 Oberstlieut. okat, és azon hasznos szolgálata-
 tot, mellyet tett ez alkalmasfággal Udvari
 Cancellista *Merkelius*. — A' fő Vezérnek
 különös ajánlására, Oberstlieut. *Fischer*, O-
 bersterfégre, és Generáladjutántfágra emel-
 tetett; Oberstlieut. *Kienmayer* pedig a' *Leve-*
nehr könnyü Lovas Reg. jének Obersterevé
 's Com-

*) Az Oroszok, 1769. Nov. 17-dik napján el-
 ték vólt *Bukarestet*; minekutánna hasonlóképpen
 meg-szaladtak előttök, valamint most a' miéink
 előtt a' Törökök. De 1774-dikben, a' békesfég
 kötése alkalmasfágával, ismét vissza engedték
 a' Portának.

's Commendansává tétetett Ő Felfégétől. — *Vurmser* Huszár Kapitány *Utz* Májorfágot, és Szárny-Adjutánsfágot nyert; Gróf *Salins* Főhadnagy pedig, a' *Mitrovsky* Reg. ben, mellyben eddig-is volt, Kapitányfágot.

Spanyol Ország.

Azt irrák, Okt. 20-dikán *Madrid*-ből, hogy, alig ha a' Király, minden Tartományaiban el nem fogja törteni a' Vér-Törvény-Székeket (*Tribunalia Inquisitionis*). Ezen gondolatra, a' *Catalonia* Tartományabéliek háborgása szolgáltatott közelébb alkalmatosságot a' Királynak. Azok t. i. fel-zúdultak, 's magoktól, az említett Törvény Székeknek végekre jártak. Küldődött ugyan 10,000 fegyveres ember ellenek: de ezeknek fele a' néphez tsatolta magát; a' más fele, sem akart, maga Nemzete ellen viadalra ki-kelni.

Orosz Birodalom.

Meg-tiltotta a' Tsászárné, a' külső országai portékáknak, Tartományaiba való további bé-hordását. — Ez által, Birodalmában fok pénzt meg-maraszt, és a' munkásfágot gyarapítja: de a' *Prussziai* Királynak nem igen kedves dolgot tselekedett. Mert ez, annál a' tilalomnál fogva, minden esztendőben 3,000,000 veszt, melly kárát *Silésia* által akarta pótoltatni ezután a' Király: de

a'

a' 3 Rendek, nyilván meg-mondották, hogy ők nem tellyesithetik e' részben kívánságát.

Svéd Ország.

A' Svédek, és Oroszok között való tengeri hadakozás, még Oktoberben meg-szünt, mert már az említett hónapnak 27-dikén, a' Svéd hajós sereg, a' *Carlskronai* ki-kötő helyben pihent; az Orosz pedig, a' *Revaliban*. — Az újabb tudósítások szerént, új tengeri hadi készüléteket tért a' Király.

Lengyel Ország.

Oktoberben esztendeje múlt, hogy öszve gyűltek az Ország Rendjei, és 180 gyűlésnél többet tartottak már. Azon vekengettek, 's vekeneknek még most-is mindúntalan, hogy állithatnának fel 100.000 emberből álló Sereget? De nagy bajok vannak: mert illy számos népnek tartására, a' hadi Commissio fel-számlálása szerént, esztendőnként 45 milliomok kívántatnak: pedig a' polgári Kassába-is kellene juttatni minden esztendőben leg-alább-is vagy 10 milliomot. Most kivált, a' midőn a' Követtségeknek száma meg-szaporodott *). Azonban, mind

ez

*) Nem régiben küldötték Konstantinápolyba-is Követjeket. E' volt Gróf Potocki, a' ki nagy pompával utazott Bétsen keresztül. Nagy indulat.

ez ideig is többre nem vihették a' jövedelmet 33 milliommál: és így még 22 milliommál kellene azt nevelni. Várig nevededik ugyan a' száma, a' fok adónak, vagy huza vonának. De tudjuk, hogy az efféle dolog, rosszat eleget; jót, állandót, soha sem szült.

Anglia.

Hogy Anglia nagyon figyelmez, az Európai történetek' folyamatajára, onnan megtettzik: mivel az oda való Ministerium, a' más Udvarok' Ministereivel együtt gyakorta tanakodik. — Nov. 4-dikén, Status gyűlése tartatott a' Londoni Királyi Palotában, és azután, mindjárt Kurirok küldettek *Párisba*, és a' Hollandiai Kormányozó Hertzeg lakó Városába *Hágába*. — Más nap, fok ideig együtt vóltak, az Aureliánumi Hertzeg, és *Calonne*, az Angliai fő Minis-terrel *Pitt*-el. — Azt írják, Okt. 30-dikán, *Londonból*, hogy az Aureliánumi Hertzeg
meg-

lással 's bizodalommal vagynak t. i. a' Lengyelek a' fényes Portához, a' mellynek a' Követ küldésén kívül, az-is nagy jelenlége, hogy tellyesféggel lehetetlennek tartották, még az el-múlt hónapban-is, a' nagy Vezérnek, *Coburg* és *Suvarov* által lett meg-verettetését. — Nem örömet hisz az ember olyan felől, valamelly nagy rosszat, a' kit szeret, 's a' kihez bizik!

meg-vett egy házat, azt le-rontatta, és mást építtetett helyébe.

Frantzia Ország.

Mostanában, más forma Tudositások kezdenek ezen Ország állapotja felől jövegetni, mint ennekelőtte. Nagy reményfég van felöle, hogy talám, a' szép rend, és tsendésfég, újjolag vissza térnek, mind *Párisba*, mind a' Tartományokba, mellyek a' Királyi Házon végbe vitt méltatlanfágokon, és a' Párisi népnek mód nélkül való hatalmaskodásán igen meg-indúltak vólt. — A' Király, a' Ministerium, a' Nemzet gyűlése, 's az egész Frantzia nép, nagy meg-hittféggel, bizodalommal, 's szeretettel láttatnak viseltetni egymáshoz. — A' Nemzet gyűlése, minden akadály nélkül vífzi a' maga dolgát; a' Király, nem hátrál annak végezéseit meg-erősíteni, 's Törvényekké tsinálni. Az említett végezések között igen nevezetes az, mellyet Nov. 2-dik napján hozott a' Nemzet gyűlése. Tovább tartottak egy hónapnál a' vetélkedések, míg ez meg-készülhetett. Ennél fogva, minden Papi jószágok, Nemzet jószágai lesznek ezentúl: mellyekből a' Papok fizetésére, 's más szent végekre fordítandó summán kívül most-is be fog venni a' Nemzet, esztendőnként 25—30 milliom Livrát: idővel pedig még

még többet. Mivel minden Klastrombéliék fel-szabadítottak, esküvéssel tett fogadásaik alól, 's újj fogadásokat tenni nem lehet. — Jól nevededik ez által a' Nemzet Kreditje. — A' Katonafőagra nézve-is olly rendelések lettek Frantzia Országban, hogy ámbár minden Katona többet fog ezentúl kapni két Szúval (Sous), még-is, ezen el-intézés után, az első esztendőben 10, a' másodikban 18, a' harmadikban 20 millio Livrával fog kevesebb ki-menni a' hadi Kassából, mint eddig ment volt. — Békeség idején, 150000 fegyveres nép fog készen lenni.

Austriai Belgium.

Ö Felsőge, egynehány Regementeket akart volt bé-küldeni, a' Pártosok le-tsen-desítésére: de változtatta szándékát; mivel *D'Alton* hadi Tármester azt irra, hogy ő, az ott helyben lévő mintegy 20,000 fegyveres népével, úntig elégfégesnek itéli magát, a' zenebonának le-tsillapítására. — Már úgy-is meg-vetette a' pártosoknak ijedtje-ker, hogy azok vele szembe szállani többé nem mérészenek; annyival is inkább, mivel a' Vezérek-is *Van der Mesch*, (a' ki ez előtt Oberstlieutenántja volt ö Felsőgének) el-hagyta őket, 's *Lüttichbe* szaladt. Kétség kívül azért, mivel a' pártosok, nem akar-
rak a' Tisztek szavaik után halgarni; azonban
lát.

589.

látta, hogy a' Hollandiai Közönséges Társaság-is ö Felfége részére vagon; de látta kiváltképpen, hogy a' fő Városai Belgyiornak mind meg-maradtak a' Tsászár hűségében. Ki adott vólt ugyan *Van der Noot*, Brabantzia Tartománnya nevében, Okt. 24-dikén, egy Manifestumot, mellyben ö Felfégét, a' Brabantziai Hertzegségből vakmerően ki-tette 's a' t.: de azon tsúfos Irást, maga a' Brabantziai nagy Tanáts, Okt. 31-dikén, tűzre ítélte; a' minthogy az, Nov. 3-dikán, közönséges helyen, Hóhér által elszaggattatott, 's meg-égettetett: annak még tsak tartása, vagy másokkal való közlése-is, kemény büntetés alatt meg-tiltatott. — Közelébb, 5 milliomot hoztak Belgyiomból ö Felfégének.

A' mit a' minapában irtunk, hogy a' *M. Anna H. Allzony* halála szomorúságot okozott legyen a' Bétsi fő Uraságoknak: a' bizonyos vólt. Mert már akkor minden nagy Házakat el-futott a' hire, hogy meg-hólt az a' jó H. Allzony. Azután meg-értettük, hogy még él, és éppen mai Irásunkban, szándékoztunk, azon örvendetes hirt közönségesfé tenni. Hanem most, újra kell hirdetnünk: *Mária Anna* meg-hólt. Nov. 23-dikától számlálva, 4 hétig egéllz; azontúl pedig 2 hétig, fél gyászban fog lenni az Udvar. Ez eránt tegnap adódott ki a' rendelés.

